

Mežs – tie nav tikai koki

Sava artava ir jāiegulda arī īpašniekam

Veicot mežaudzes kopšanu, svarīgi pieņemt pareizus lēmumus, lai paaugstinātu ne tikai sava meža ekonomisko, bet arī ekoloģisko vērtību.

Īsts saimnieks vēlas, lai viņam piederošais mežs būtu veselīgs un augstražīgs, kā arī stabils ienākumu avots ne tikai tagad, bet arī nākotnē.

Ja ir mežs, saimnieki mācās, apmeklējot seminārus, ir kļuvuši daudz gudrāki un zinošāki. Ja izcirsto platību vietā iestādīs jaunus kokus, tas jau ir daudz, bet, ja tālāk neliksies ne zinīs, tad var attapties džungļos.

Uz sarunu par jaunaudžu kopšanu aicināju SIA "LLKC" Meža konsultāciju un pakalpojumu centra (MKPC) Madonas nodaļas vecāko mežsaimniecības konsultanti Mairitu Bondari.

— Piedaloties semināros, kuros pēc teorētiskās daļas notiek arī izbraukumi mežā, var uzzināt, kurus kociņus labāk izņemt, kurus atstāt, jo katra platība ir unikāla. Sevišķi tad, ja meža platība ir dabiska, ir jāpiedomā, un svarīgi, cik zinošs ir jaunaudžu kopējs. Tur nebūs tā, ka ir sastādītas eglītes, un ir jāmēģina kopt. Ir jādomā, kuru koku sugu atstāt. Piemēram, ir melnalksnis, baltalksnis, ir purva bērzs un arī kārpainais bērzs. Kokmateriālu ieguvei izmanto kārpaino bērzu, jo purva bērzs kotējas zemāk — tam ir plūksnainā koksne.

Vienubrīd meža kopēju bija maz, un tas nav viegls darbs. Tagad ir uzradušās firmas, kuru strādnieki izkopj jaunaudzes, turklāt dara to ļoti kvalitatīvi, jo arī jaunaudžu kopēji kļūst zinošāki.

MKPC Madonas nodaļas vecākā mežsaimniecības konsultante Mairita Bondare: — Jaunaudžu kopēji kļūst zinošāki.

Jaunaudzi kopjot pavasarī vai rudenī, ir bijušas problēmas ar jaunaudžu kopējiem, ja neatšķir, piemēram, melnalksni no baltalkšņa. Tās ir divas pilnīgi atšķirīgas koku sugas. Ja baltalksnim nav cirtmeta, tad melnalksni audzē veselu 71 gadu. Tāpēc jau 6—10 gadus veciem bērniem mācu pamatus — pazīt kokus.

Īpašniekus aicinātu izcirstā meža platībā tomēr izvēlēties koku stādīšanu. Tagad ir pieejamas ES atmaksātās individuālās konsultācijas, un, ja kopā ar meža īpašnieku visu izstaigājam, izrunājam, tad šādi sarunai ir liela nozīme. Tad meža īpašnieks daudz ko ierauga, par ko iepriekš nebija aizdomājies, un pieņem pareizus lēmumus. Ja

platība ir lielāka par 1 hektāru, tad tomēr ir jādomā par mākslīgo meža atjaunošanu — ir jāstāda. Protams, zinām, ka iesaugs arī vietējās lapu koku sugas — bērzs, apse — un ka jauno mežu apmeklēs arī dzīvnieki, bet, ja tas ir mistrojumā, varbūt visu neapgrauzīs.

Pasaules dabas fondam sadarbībā ar meža īpašniekiem Latvijā ir demonstrējuma saimniecības. Tas ir labs veids, lai parādītu, kā katrs saimnieko savā mežā. Bieži vien īpašniekam liekas, ka viss ir slikti, nekas nesanāk, bet, aizbraucot pie citiem, saproti, ka problēmas ir līdzīgas, paliek vieglāk, un rodas jaunas idejas.

Tāpēc vēlos aizvest meža īpašniekus uz demonstrējuma

saimniecību Jēkabpils pusē. Var visam sekot Zoom semināros, bet ir pavisam cita nozīme zināšanu apmaiņai, tiekoties meža īpašumos dabā. Priecātos, ja būtu vairāk arī jauno meža īpašnieku.

Uz jautājumu par to, kā pieejamais ES atbalsts veicina jaunaudžu kopšanu, vai tas ir nedaudz palielinājies, Mairita Bondare stāsta: — Ja agrāk par stādītām monokultūrām, piemēram, eglēm, saņēma 264 eiro/ha, par mistrotu audzi — 307 eiro/ha, tad tagad par jebkuru izkoptu audzi saņem 307 eiro/ha lielu atbalstu. Tā ir summa, kas iekrīt īpašnieka maciņā. Tas nav simtprocentīgs atbalsts, jo kaut kāda artava arī īpašniekam ir jāiegulda. Tajā pašā laikā paliek

izkoptais mežs, kas ir liela nākotnes vērtība. Pēc izkopšanas koki strauji pieņemas dimensijās. Tas, ka iestādīji jaunus kociņus, nenožīmē, ka esi visu paveicis. Ja ir savs meža īpašums, tas regulāri ir jāuzmana, jākopj un jāskatās, kas tur notiek. Šogad ir daudz lijis, un daba parāda, ka tai vajadzēja mitrumu, arī mežā, bet tagad mitruma ir par daudz. Zvana īpašnieki, prasa, kas notiek ar bērziem, kam ir mazas, kroplīgas lapiņas. Pārmērīgajās lietavās zeme ir piemirkusi, slapja, koku lapotne ir smaga, un cik tur vajag — stiprākam vējam iešūpot kokus, lai veidotos lokālas vējgāzes. Tāpēc vien ir regulāri jāapseko mežs, jo tā var atklāt, ka vējā ir sagāzušies koki. Arī ar meža izstrādi šādā lietavu piemirkušā mežā ir traki, jo ceļi vietām kļuvuši neizbraucami.

Atbalsts ir svarīgs, bet meža kopšanu nevar saistīt tikai ar to. Jauno mežaudžu kopšana ir jāsāk jau tajā pašā gadā pēc iestādīšanas, jo kociņiem vislielākā uzmanība ir vajadzīga pašā sākumā. Ja augsne ir sagatavota, tad ir vieglāk, jo tik ātri viss neaizzeļ, kopšana nav tik grūta, zini, kur ir sagatavotā sleja, un, ja vēl pats esi stādījis...

No aprīļa līdz 30. jūnijam meža skaitās putniņu laiks, kad tiem ir jāļauj izlīdzdot, kad nevajadzētu neko kopt. Toties pēc tam vēl rudenī jaunaudzes ir jāizkopj. Tie īpašnieki, kas izmanto Eiropas Savienības atbalstu, zina, ka gan aktivitātēm meža ieaudzēšanai, neproduktīvo un nopostīto mežaudžu nomaiņai un jaunaudžu retināšanai ir savi nosacījumi, arī Lauku atbalsta dienesta (LAD) noteiktie termiņi ir jāievēro.

Meklē līdzsvaru starp laukiem un mežu

Praulienas pagasta "Jaunzemnieku" saimnieks Artis Justs ar mežsaimniecību sāka nodarboties pirms septiņiem gadiem un šobrīd apsaimnieko nepilnus 20 hektārus meža.

Šopavasaru lauksaimnieku pasākumā "Jaunais veiksmīgais" Artis Justs saņēma SIA "LLKC" Meža konsultāciju pakalpojumu centra Pateicības rakstu par ieguldīto darbu meža kopšanā.

— Viņš ir saimnieks vislabākajā vārda nozīmē, jo ikdienā kopj laukus, kopj savu saimniecību. Arī mežs tiek apsaimniekots zinoši, jo Artis parāda arī savas mežsaimnieka zināšanas, — tika novērtēts, pasniedzot Pateicības rakstu.

Artis Justs atklāj, ka ieguvis apsaimniekošanā meža platību kā izstrādātu mežu, un jau vairāk nekā 90 % izcirstā meža būs atjaunoti.

Mežsaimniecības pamati, pieredze mežsaimniecības darbos ir iegūti galvenokārt mežā, jo kādreiz daudzus gadus ir strādāts mežsaimniekā SIA "Asigne".

Uz jautājumu par to, kas ir svarīgi meža atjaunošanā, viņš atbildēja:

— Atjaunošanas darbos, ma-

Artis Justs, saņemot MKPC Pateicības rakstu.

nuprāt, galvenais izaicinājums ir sevi piespiest to darīt, atrast tam laiku. Bieži vien lauku kopšana ir prioritāte, bet ir svarīgi, lai gan mežkopība, gan laukkopība būtu līdzsvarā, lai nodrošinātu sakoptu lauku vidi.

Jaunaudžu kopšanas galvenais uzdevums ir izveidot apkārtējiem apstākļiem atbilstošu mežaudzi: ar vēlamo koku sugu sastāvu, ar noteikto koku skaitu, nodrošināt tiem pietiekamu augšanas telpu.

Mežsaimniecība, manuprāt, ir salīdzinoši mierīgāka nozare, jo lauksaimniecībā izaicinājumu ir daudz vairāk. Protams, ir tirgus svārstības, kam jāseko līdzi. Ne vienmēr vēlēšanās ātrāk nožāgēt un realizēt sakrīt ar labām koksnes cenām. Tas ir otrs izaicinājums — iepirkuma cenu maiņas, jo nekas nestāv uz vietas. Tiesa, ir arī vēji, vētras un viesuļi, šogad lietavas, kas iet pāri mežam, viss pārējais ir daudz maz prognozējams. Ne-

nozēloju, ka iesāku stādīt un kopt mežu. Varbūt šis darbs ir smagāks nekā citi, bet rada gandarījuma sajūtu. Ziemā tas ir sports, fitnesa zāle, lai uzturētu sevi labā fiziskajā formā. Maksimāli piesaistu un iesaistu jauno paaudzi — savus dēlus Haraldu un Rihardu, mācu strādāt mežā. Viņi nāk palīgā, cik var un cik grib. Vecmāte mums novēlēja divus savus meža īpašumus ar domu, ka tas tiks paaudzēm mantojumā.

Izskatās, ka viss attīstās, pamazām viņiem veidojas priekšstats par to, kādi darbi ir jāveic mežā, ko kurā laikā darīt un kā viss dabā izskatās, — domās dalās Artis Justs.

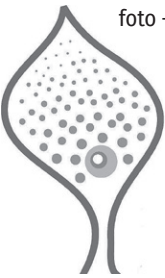
Viņš, kopjot savus meža īpašumus, izmanto arī Eiropas Savienības atbalsta aktivitātes, raksta un iesniedz projektus. Ir saņemts atbalsts projektam gan jaunaudžu retināšanai, gan meža ieaudzēšanai. Apmežošanas projektā ir sastādīta mistraudze — melnalksnis, eglītes, bērzi, kas šogad ir jākopj.

Uz jautājumu par to, kā vērtē atbalsta iespējas, viņš atsaka: — Iespējas ir, un tās ir jāizmanto. Ja sākumā projektu rakstīšanai vajadzēja palīdzību, šogad iesniedzu projektu, ko jau pats sagatavoju.

Projektā ir paredzēta jaunaudzes retināšana. Tā kā jaunaudžu retināšanu veicu pats, jo ir sava tehnika, instrumenti, tad sanāk, ka ieguldītais darbs, gan skatot meža izaugsmi, gan finansiāli, atmaksājas. To var labi redzēt, ja salīdzina ar īpašumiem, kas nav kopti, turklāt lielākā daļa ir ar ES projektu atbalstu.

Nosacījumi un noteikumi ir jāievēro, bet ar laiku visu apgūst. Piemēram, mūsu mežs atrodas Kujas dabas parka teritorijā, un tur ir stingri noteikts, kad un ko drīkst darīt. Iesāktos darbus varēs pabeigt rudens pusē, jo no 15. marta līdz 31. jūlijam aizliegti darbi mežā.

Lappusi sagatavoja
IVETA ŠMUGĀ,
foto — AGRIS VECKALNIŅŠ

Projektu finansē
**MEŽA
ATTĪSTĪBAS
FONDS**